

התשדיר של שוודר

הטלוויזיונרים אומרים לנו שצריכים לסמוך על שיקולם המיקי צועי. הצחקתם!
איפה השיקול המיקצועי? בסיקור האינתיפאדה, כשצוותות הטלוויזיה נעים תחת השגחת קציני ליווי של כוחות הכיבוש? איפה השיקול בסיקור אלף ואחד נושאים אחרים, שבהם מופעלים לחצים פוליטיים כבדים מצד זה או אחר? איפה יכול בכלל להיות השיקול המיקצועי, כאשר המנכ"ל הוא עסקן פוליטי, וכן גם היו"ר, ושניים מתערבים בלי הרף?

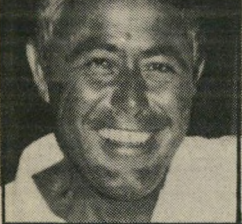
החילום — אנתנו מדברים על המציאות של ישראל! ועוד מעשה-החיקה שתוצאותיו הופגנו השבוע. חוק כבד"ר עופר הוריד ברגע האחרון שני מנראטים מרק"ח והמתקרמת, לטובת הליכוד והמערכה. למעשה הוריד עוד שלושה-ארבעה מנראטים מהקטנים והוסיף לגדולים.
בשעתו עמדתו כראש המאבק נגד חוק זה, הגורם במציאות הישראלית לעיוות נורא. זהו פשוט שוד לאור היום, עושק הקטן נים על-ידי הגדולים. יחד עם שמואל תמיר ניהלתי נגדו פילי-כאסטר עד אור הבוקר. זה לא עזר, מפני שהמערכת היה להוט לכצע מסעיו של זה יחד עם הליכוד. האחרות הלאומית של השודדים חגגה כבר אז. עכשיו זה פגע דווקא בגוש, אשר המערך עומד בראשו.

בור כרה ויחפרהו, ויפול בשחת יפעל..."

סוד על שפת-הים

הבטחתי לשמור על הסוד. השביעו אותי. לכן לא אגלה אותו לאיש, מלבד קוראי מדור זה.
הסוד הוא שפת-הים. הפינה הכי-כי סודית של העיר תל-אביב. בייחוד עכשיו.

גם כימיהיקיז הלוהטים אין העיר חיה על שפת-הים, כפי שעשתה בשנות ה-30. אבל בראשית ספטמבר, לפני החגים, היא מחליטה פה-אחר, בהצבעה סודית שאיש אינו יודע כיצד היא נערכת, שווה זה. הקיץ נגמר. שפת-הים נגמרה.

אברמליה

אבל דווקא אז הופכת שפת-הים גרעין של ממש. השמש רועה ואינה שורפת. הרוח קריר ריה. רוב הימים הים חלק. יש מעט אנשים, רובם תיירים, וביניהם תיירות סקנדינביות וגרמניות, החושפות חזה חטוב. הן לא שמעו עדיין על השתלטות החדשים במדינה. הרבי מלובאביץ לא בא לשפת-הים. הוא נמצא בברוקלין, תורה לא.

ידיד, אברמליה המציל, לקח אותי בסירת-המונע הירוקה שלו ללב-ים. הרגנו על הים, שניתנו לשני הצדדים. נפגשנו עם דבור של חיליהם, החלפנו עם אנשיו דברי-נאצה חביבים. ירדנו במארינה לשתות בירה, יצאנו שוב ללב ים, שחינו כמים החמים עדיין וחורנו לחוף גורדון.
שורה של בתי-מלון. שורה זו מנתקת את העיר מן הים. נדמה שאין זה רק ניתוק פיסי, אלא גם נפשי.
ככל עיר אחרת בעולם, השוכנת על חוף הים, נראה כאילו העיר עולה מן הים ומתפשטת על הייבשה. כך חיפה. כך יפו. כך עכו. כך אף טבריה. לא כך תל-אביב.

זה נראה כאילו התחילה תל-אביב את חייה במקום אחר, בלב הייבשה, נחקה כאילו בעל-כורחה לעבר הים, וחלה לאורך החוף, ובהדרגה התאושנה הפנתה לו את הגב וחזרה פנימה, אל הייבשה הבטוחה.
אין זה רק רושם דימויני. זה באמת קרה כך. העיר נולדה באותות-בית (בנוה-הצדק), נרחקה לחולות הים מפני ששם היו אדמות ריקות וזולות, משיכה ברכה לאורך ריונגוף-כיי-היהודי הירוק, אך מיהרה לנטוש את הים ולחזור פנימה, לרחוב בלוח, שיכון-בבלי ורמת-אביב. שכונות-היוקרה רחוקות מן הים ככל האפשר.
ככל מקום אחר משתדלים העשירים לכנות את בתיהם על החוף. אצלנו שואפים לסביון, הרחק-הרחק מן החול והמים. מדוע? האם זה מפני שבונים תל-אביב באו מארצות יבשתיות — רוסיה, פולין, גרמניה — שהיתה להן רק רצועת-חוף צרה? האם הגוף הים-תיכוני לא דיבר אל ליבם?
כך או כך — גם עכשיו, 80 שנה אחרי לידת העיר, היא מתנכרת לים. הים הוא לתיירים, ובעיקר לתיירות. ביום-נובמבר נהדר, שטוף-שמש, מגיעים לים רק כמה עשרות מקומיים. לאלה טוב כך. אז נא לשמור על הסוד.

מה זה זמן

כתבתה-טלוויזיה על עליית הרתיים בארצות-הברית באה בר גע הנכון. צורת רבים חצי נחמה. אם זה קורה שם, בארץ הנראית כשפויה, מה הפלא שזה קורה אצלנו?
אבל מה שריקת אותי בכתבה יותר מכל פרט אחר היה הסיפור על הטירה הלבנה, שנבנתה עבור הילדים הנכים. טירה גדולה ומפוארת, שבנו אותה כולה ב-36 יום, כדי להספיק ולתנוד אותה ב-4 ביולי, החג הלאומי.
טירה ב-36 יום? לפני 36 יום התחילה חברת נחושתן להחליף את המעלית בבניין שבו אני גר. לפי כל הסימנים, יעסקו בזה עוד 36 יום.

אורי אבנרי אישי יותר

מאחוריה שמעה קולות של אנשים, וידעה שעכשיו היא צריכה להחליט ודי. הכניסה פתק למעטפה ויצאה. לזה אני קורא בחירות חשאיות.

איפה היו העסקנים כולם

מיכאל קרפין תקף אותי במאמר. בגללי, הוא קבע. אסור לטלוויזיה להראות את המועמדים לכנסת בשידורים רגילים. במשך החרש שלפני הבחירות. הוא טוען שהיו צריכים לסמוך על השיקול המיקצועי של אנשי-הטלוויזיה.
אבל דווקא מאמר זה מוכיח שקשה לסמוך על זה. כי קרפין כתב את דבריו מבלי שהיה לו מושג על מה הוא כותב. הוא גם לא טרח לעיין בדברי הכנסת. כדי לברר את העובדות. האמת היא שלא היה לי שום קשר לחקיקת סעיף מסויים זה. או איך נולדה האגדה הזאת?

אחרי הקמת הטלוויזיה, הגשתי הצעת-חוק, שבה תבעתי לה עמיר את המכשיר החדש לרשות ההסברה של המפלגות כמערכת-הבחירות. הישגיות זאת לאגודה של אתונה, שבה ראו הבורחים את מועמדיהם כמו עיניהם ושמעו את דבריהם. הטי לוויזיה, כך אמרתי, מחזירה את הדמוקרטיה לעידן זה. הצעתי לחלק את זמני-השדור בין כל המפלגות שווה בשווה, מכיוון שהזמן הרוש לכל המפלגות כדי להסביר את דיעותיהן הוא שווה.

הצעת-חוק זו התקבלה בקריאה שרומית והועברה לוועדה. כך גם הצעה אחרת שלי, על נושא אחר הקשור בבחירות. הוועדה איחרה את שתי ההצעות שלי עם הצעה אחרת של יצחק רפאל מהמפד"ל. היה זה הוא שהציע להחלי על הטלוויזיה את ההגבלה שחלה קודם לכן רק על הקולנוע: שלא להציג מועמדים לכנסת בתקופת-30 הימים הקודמת לבחירות. הוועדה גם שינתה את ההצעה שלי, כך שכל מפלגה תקבל 10 דקות בטלוויזיה, בתוספת זמן נוסף לפי גודל הסיעות בכנסת היוצאת. זהו החוק הקיים כיום.

כאשר חזר החוק הגמלוני הזה (גמל הוא סוס שתוכנן על-ידי ועה"ל למליאה, לקריאה שלי) לתנודתי לו בחריפות. קראתי לו "חוק כיבשת הרש". אמרתי שהוא יוצר אי-שוויון ממאיר בין המפלגות, לטובת המפלגות הגדולות. לעניין אי-ההקנה של חברי-הכנסת בשידורי-החדשות לא התייחסתי כלל.

כסופו של דבר, הצבעתי נגד הצעת-החוק, למרות ששני שלישים ממנו נשאו את שמי. כל זה רשום בדברי הכנסת, ובעזרת האינדקס המצויין קל לברר זאת. חבל שקרפין, המת-פאר בשיקול המיקצועי המעולה שלו, לא הטריח את עצמו. אך לעניין עצמו, אני סבור כי האיסור הזה, המרגיז כליכך את אנשי-הטלוויזיה, הוא במקומו.

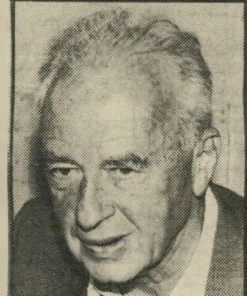
קל לתאר מה היה מרחש בטלוויזיה אלמלא המחסום הזה: כל השרים היו שומרים את הסקופים הגדולים שלהם לחדוש האחרון. חיים קורפו היה חונך 20 קטעי-כבישים חרשים. רדי לוי היה גורו סרטים בשיכונים דימוניים בחצי ארץ-ישראל השלמה וסביבותיה. שושנה ארבל-אלמולוני היתה מקבלת על המירקע זריקות נגד כל המחלות שבעולם. אברהם שריר היה נואם בחי-תמת הסכמי-תירות עם האיים המאלדיביים ופונגה-פונגה. ערב הבחירות, אחרי הפיגוע ליד יריחו, היו כל הפוליטיקאים עומדים בתור כדי להשמיע בטלוויזיה תגובות היסטוריות. יצחק רבין היה תובע את הוצאת האשמים להורג בתל-ליה, אריאל שרון היה תובע את הריגתם בעינויים, ואין לדעת מה היה אומר אמנון רובינשטיין.
לא. טוב שהם נכלאו בתשרי-ההשרות. שם מקומם. לפחות במשך חורש.

נמליה-תעופה בן-גוריון. אולם הנוסעים היוצאים. המצלמה מת מקדת כוזג צעיר, יורם ושולה, המתמין למטוס. שולה מטפלת בשני ילדיה הנרגשים.

ידיד רואה אותם וניגש. "לאן אתם טסים?"
"לטיול במצריים" אומר יורם.
"מצריים? השתגעתם? לארץ ערבית? עם הילדים? יהרגו אתכם! אתם לא מכירים את הערבים?"

מטוס אל-על נוחת בקאהיר בין מטוס עיראקי ומטוס לובי. המצלמה עוקבת אחרי המישפתה הישראלית. עומדים על המקח בשוק תאן-אל-חילי, מתיידדים עם בעל-החנות, מוזמנים אליו הביתה. הילדים משחקים עם ילדי הבית. מבקרים בעתיקות אל-כוסור (לוכסור). משתופים על החוף באלכסנדריה. ריקודי-בטן במועדון-לילה ליד הפיראמיות.

בבית. הידיד ממליה-תעופה בא לביקור. מציגים לו את סרט הווידאו שצילם יורם. הלוואי שהיה אפשרי בכל הארצות הערביות, נאנח הידיד. "אני הר לך למילואים 60-יום?"
"זה אפשרי" אומר יורם.
שנת 1998. המצלמה מראה את יורם ושולה ושני הילדים, שנגרלו בינתיים, עולים למטוס בנמליה-תעופה. נוחתים בכגראד. כדרך למלון עוברים ליד אתר-בנייה של גשר על החידקל. שלט גדול בעברית ובערבית: "כאן כונה סולל בונה". מהנדרסים יש

רבין

ראליים וערבים מתרצצים בשטח. המטוס ממשיך בדרכו לריאד. באוניברסיטה מרצה הפרופסור אלמליח מאוניברסיטת בן-גוריון על כימיה אורגנית. ויכוח ידיותי בחתרו-הסגל. סטודנטים סעודיים שואלים על שיטות חקלאיות בנגב.

טסים לביירות. העיר שקטה ופורחת. יורם מסביר לנו: "כאן נכנסנו למארב בספטמבר 1982. כאן נהרג יוסקה..."
"בחיך, אבא", אומר הבן, גידי. "סיפורים מימי מתושלת." יורם והילדים נוסעים לשוק בחכרון. "פה עובר הגבול", אומר יורם באוטובוס ומצביע על שלט.

"איזה גבול?" אומר גידי. "מה איכפת לי איפה הגבול?"
בחרון מתנופפים רגלים פלסטיניות. חנוונים מקבלים את האורחים במאורפינים. "פעם, לפני שהיתה מדינה פלסטינית, פתרתי להיכנס כאן", אומר יורם לגידי, "היו זורקים עלינו אבנים, ואנחנו היינו יורים..."
"משגעעים" אומר גידי וניגש לקנות שאורמה.

וכן הלאה.
אלו היה המערך משרד תשריר כזה, יתכן שהיו מתייחסים אחרת לריכוזיו על שלום. אבל הוא לא שירר את זה, מפני שאינו מאמין בשלום. ואין הוא מאמין שהציבור מאמין בשלום. לכן הפך השלום לגימיק בתשדיריו. והגימיק לא עבר.

לעומת זאת היו תשרירים על הגדר האלקטרונית. כשראית את זה בפעם הראשונה, התחלחלתי. האלוף אביגדור בן-גל, ינוש הירוע מקרב סולטאני-עקוב, הסביר איך תחצה הגדר בין ישראל והשטחים אחרי הנסיגה, ואיך יגן צד"ל על הגדר, וכי זה היה נורא. כמעט ושיכנע אותי להצביע בעד הליכוד.
גדר אלקטרונית ליד כפר-סבא: משמע, לא שלום: לגמרי לא! מצב של מילחמה. טרור. צה"ל מגוייס כדי לקדם את פני הרעה. פצע שותת-דם בלב הארץ.

זהו ההיפך מן השלום, שאנחנו חושבים עליו. השלום הישראלי-הפלסטיני מבוסס על עיקרון הגבול הפתוח. ריברתי על כך עם ראשי אש"ף בעשרות רבות של שיחות, ומעולם לא שמעתי התנגדות לכך. להיפך, זהו רעיון יקר לפלסטינים אף יותר מאשר לישראלים. הם רוצים לעבור ולסחור. איש אינו רוצה כחומה בליבה של הארץ.

ב-1970 ביקרתי את השגריר יצחק רבין בשגרירות כווינגטון, ושוחחתי על השלום. רבין אמר לי אז מישפט שנחרת בכוירוני: "לא איכפת לי איפה יהיה הגבול, איכפת לי רק שהגבול יהיה פתוח".

אחרי השיחה כתבתי לו מיכתב ארוך, ובו ניסיתי להסביר לו שרק הפיתרון הישראלי-פלסטיני יבטיח גבול פתוח. הפלסטינים יהיו זקוקים לכך כדי לקיים את הקשר בין הגדה והרצועה, וגם כדי לקיים משק בריא. בניגוד לאופציה הירדנית, הפיתרון הישראלי-פלסטיני כולל את הגבול הפתוח כרכיב מהותי. הגדר האלקטרונית של ינוש (ושל רבין?) עלתה למערך ביותר קולות מאשר מאה פיגועים ליד יריחו. ובצדק. כי היא הוכיחה שכל הדיבורים על שלום כפי המערך של פרסי-רבין הם עורבא פרה.

איך אמר פעם עורך אמריקאי ידוע: "אל תכתוב מאמר על זה שצריכים לאפות עוגת-שיקולר. תכתוב איך אופים עוגת-שיקולר".

בחירות חשאיות

יצאתי מחדרה-קלפי וחיכיתי במשך כמה דקות בשמש הנעימה, עד שגם רחל תסיים את מילוי חובתה האורחית. כשיצאה, שאלתי אותה בעד מי הצביעה. היא הסתכלה בי בתרומה. "לא יודעת!" קראה.
זה היה כן: תחילה לקחה פתק של ר"ץ, אבל החזירה אותו ולקחה פתק של מפ"ם. אבל גם זה לא היה זה, והיא לקחה שוב את זה של ר"ץ ולא יכלה להחליט.

רחל אבנרי, העולם הזה